

Bijlage HAVO
2018

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Opgave 1 Een kritische blik op internet

tekst 1

Internet maakt je bekrompen

De digitale revolutie bracht geen vrijheid, maar bekrompenheid, schrijft Franca Treur.

De hartstochten die mensen
5 uiteendrijven, lijken tegenwoordig het licht te zien op het sociale platform Twitter. Heel direct kunnen gewone mensen hier hun persoonlijke mening kwijt, en het moet verleidelijk zijn
10 voor politici om die te zien als een barometer van het land.

Ruim tachtig procent van de Nederlanders zit bijvoorbeeld op Facebook, en bekijkt de wereld vanaf
15 hier.

kritiekpunt 1

De diversiteit die het internet aanvankelijk voorstond, heeft plaatsgemaakt voor de centralisering
20 van informatie. Hier doet zich het fenomeen voor van de filter-bubbel. Facebook maakt gebruik van persoonlijke newsfeeds. Facebook filtert nieuwsberichten die het beste
25 bij de gebruiker passen. Dat betekent dat ons dagelijks nieuwsoverzicht onzichtbaar is gecensureerd, om de ideeën die we al hadden te versterken. Zo verbreden we onze
30 ontwikkeling niet en zien we geen tegenovergestelde meningen meer.

kritiekpunt 2

Een groot bijkomend probleem is dat feiten niet langer feiten zijn. Je zou
35 kunnen zeggen dat democratisering de weg vrijmaakt voor de tirannie van de meerderheid. Iedereen is gelijk, dus kennis afkomstig van traditionele autoriteiten (wetenschappers,
40 journalisten) staat op dezelfde voet als de particuliere mening van iemand die er niet al te lang over heeft nagedacht.

kritiekpunt 3

Meningen tellen steeds vaker als feiten en de technologie faciliteert supersnelle verspreiding van dit soort
45 'feitelijkheden', en politici krijgen hierdoor ineens een grote kans om met onjuiste informatie verkiezingen
50 te winnen.

Internet had de plek moeten zijn waar mensen uit verschillende sociale groepen wat betreft afkomst,
55 opleidingsniveau en opvattingen elkaar nog kunnen ontmoeten, maar dat gebeurt juist niet. Wie geen andersdenkenden ontmoet, vertrouwt ze ook niet, en wie geen
60 mensen vertrouwt, ziet ook het nut van de publieke zaak niet in.

naar: Franca Treur, NRC Handelsblad, 20 september 2016

figuur 1

bron: de Volkskrant, 23 januari 2017

Opgave 2 Van Klimaatakkoord naar nationale Klimaatwet?

tekst 2

Klimaatakkoord Parijs

Van 30 november tot en met 11 december 2015 vond in Parijs de eenentwintigste jaarlijkse klimaatconferentie van de Verenigde Naties plaats.

Op 12 december werd een historisch klimaatakkoord gesloten: 195 partijen (193 landen, de EU en Palestina) spraken af de opwarming van de aarde actief tegen te gaan. Het akkoord is juridisch bindend en heeft een concreet doel: de opwarming van de aarde ruim onder de 2 graden Celsius houden, met 1,5 graad als

15 streven om daarmee de risico's van klimaatverandering te voorkomen. In het klimaatverdrag is afgesproken dat landen hun inspanningen elke vijf jaar gezamenlijk evalueren. 20 Daarnaast moeten landen elke vijf jaar aangeven welke nieuwe inspanning zij zullen gaan plegen; deze (nieuwe) inspanningen moeten steeds ambitieuzer worden en samen 25 leiden tot de afgesproken doelstelling.

Het Parijs-akkoord gaat in 2020 in, wanneer het huidige klimaatverdrag (het Kyoto-protocol) afloopt.

naar: www.klimaattop2016.nl, december 2015

tekst 3

Brede steun voor Klimaatwet: SP, D66 en CU sluiten aan

De Klimaatwet van PvdA en GroenLinks krijgt veel bredere ondersteuning. Ook D66, SP en de ChristenUnie zetten hun handtekening onder het wetsvoorstel dat moet zorgen voor harde, afrekenbare milieudoelen. De vijf partijen hebben het wetsvoorstel vrijdagavond naar de Tweede Kamer gestuurd. 10 CDA, VVD en PVV reageerden afwijzend op het wetsvoorstel.

De initiatiefnemers, Jesse Klaver namens GroenLinks en de inmiddels vertrokken Diederik Samsom van de PvdA, hoopten de klimaatwet nog

voor de verkiezingen door de Tweede Kamer te loodsen. Dat scenario kan naar alle waarschijnlijkheid de prullenbak in. Het parlement vergadert nog vier weken. Daarna begint de echte verkiezingscampagne. Die periode is te kort voor een volledige behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer. 20 Na de verkiezingen van de Tweede Kamer wordt het kabinet-Rutte II (VVD, PvdA) demissionair. In de Klimaatwet staat onder andere dat in 2030 de CO₂-reductie 30 55 procent moet zijn ten opzichte van 1990. In 2050 dient alle energie in

Nederland schoon te worden
opgewekt. Deze afspraken gaan veel

35 verder dan wat er nu binnen de
Europese Unie is afgesproken.

naar: Trouw, 28 januari 2017

tekst 4

Utrechtse hoogleraren willen Klimaatwet

Vijf hoogleraren van de Universiteit
Utrecht verklaren zich voorstander
van de invoering van een nationale
Klimaatwet. Deze wet moet de
5 klimaatdoelen die op de VN
klimaatconferentie in Parijs zijn
gesteld, ook daadwerkelijk tot
uitvoering brengen [zie tekst 2].

In het NRC Handelsblad schreven de
10 hoogleraren¹⁾ een open brief.
“Wetenschappers hebben geen
andere verklaring voor de huidige
snelle opwarming van de aarde dan
de menselijke productie van
15 broeikasgassen, met name CO₂.
Klimaatverandering is een

existentiële bedreiging voor
Nederland.”

20 De wetenschappers hebben het stuk
geschreven in aanloop naar de
verkiezingen. Ze vinden het
klimaatvraagstuk geen zaak van links
of rechts, maar voor iedereen.

Alleen de linkse partijen zetten zich
25 momenteel in voor de Klimaatwet,
vinden de hoogleraren. “Het is
betreurenswaardig dat politiek rechts
(CDA, VVD, SGP) er geen
enthousiasme voor weet op te
30 brengen.”

naar: nu.nl, 8 maart 2017

noot 1 Het zijn de hoogleraren prof. dr. Gert Jan Kramer, hoogleraar duurzame
energievoorziening, prof. dr. Herman Philipse, hoogleraar filosofie, prof. dr. Marko
Hekkert, hoogleraar dynamiek van innovatiesystemen, prof. dr. Maarten Hajer,
hoogleraar urban futures, prof. dr. Chris Backes LLM, hoogleraar omgevingsrecht.

Opgave 3 Kritiek op realityserie 'Oh Oh Daar Gaan We Weer'

tekst 5

STIVA wil 'Oh Oh Daar Gaan We Weer' van tv

Zuipen, feesten en nog meer zuipen: in 'Oh Oh Daar Gaan We Weer', de opvolger van de populaire realityserie 'Oh Oh Cherso', wordt er weer zoals
5 vanouds gedronken. STIVA (Stichting Verantwoorde Alcoholconsumptie) is daar niet zo blij mee en doet haar beklag bij RTL5.

De zender zendt sinds een aantal
10 weken de serie uit, over een groep van acht Hagenezen die een feestvakantie vieren op het Spaanse eiland Mallorca. De spierbundels en blondines zijn niet vies van drank
15 noch van camera's, met als resultaat veel beelden van vallende, kotsende en stomdronken twintigers.

STIVA is bang dat met name jonge kijkers worden beïnvloed door de
20 serie. De stichting stelt dat RTL overmatig alcoholgebruik aanmoedigt.

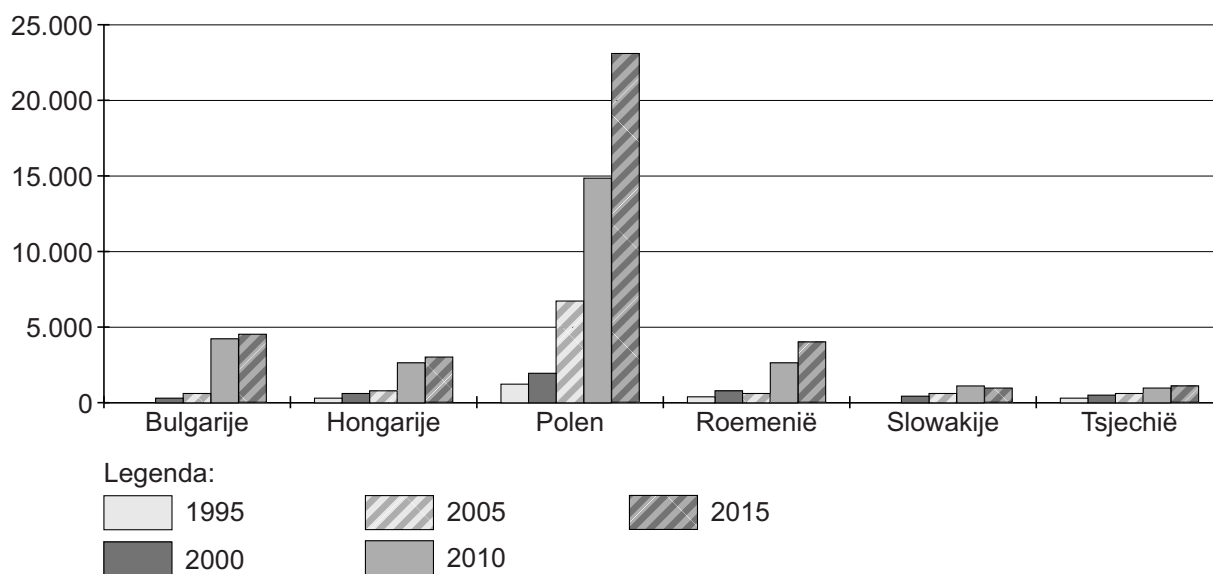
STIVA-directeur De Wolf: "Er zijn
25 natuurlijk meer programma's over jongerenvakanties, maar dit is anders. De makers betalen de reis en zetten een koelkast stampvol drank voor ze klaar. De voice-over heeft het over 'nog wittere stranden en nog
30 grotere katers', alsof dat iets goeds is."

naar: Metro, 10 november 2016 en nu.nl, 13 november 2016

Opgave 4 Gelijk loon voor Oost-Europese arbeidsmigranten?

figuur 2

Aantal immigranten per jaar uit Oost-Europese EU-landen naar Nederland

bron: de Volkskrant, 16 november 2016

tekst 6

Werknemer 'van buiten' krijgt het moeilijk

... (a) ... is met een voorstel gekomen waardoor tijdelijk uitgezonden werknemers hetzelfde loon moeten krijgen voor hetzelfde werk als hun collega's uit het land waar ze zijn.

In het Amsterdamse Scheepvaartmuseum praatten de 28 EU-ministers van sociale zaken er dinsdag voor het eerst over, onder leiding van Lodewijk Asscher omdat Nederland nu EU-voorzitter is.

Het overleg van dinsdagmiddag in Amsterdam was informeel. De echte discussies erover in Brussel moeten

nog beginnen. En dan moeten de EU-landen erover stemmen.

Er zijn nog wel Europese landen die 'spijkers strooien' op de weg naar de 'eerlijke arbeidsmarkt' die minister Asscher (PvdA) voor ogen heeft: waarin Nederlandse bouwvakkers niet worden weggeconcurrereerd door lager betaalde Poolse collega's. Maar het verzet tegen zijn ideeën daarover is bij lange na niet meer zo heftig als drie jaar geleden.

In de Tweede Kamer is, zoals het er nu naar uitziet, alleen de VVD tegen het voorstel.

naar: NRC Handelsblad, 20 april 2016

tekst 7

Asscher roept op tot beteugelen arbeidsmigratie

Lodewijk Asscher (minister van Sociale Zaken en PvdA-leider) roept zijn Europese collega's op de arbeidsmigratie in de Europese Unie aan banden te leggen. Hij wil dat de Poolse loodgieter en Bulgaarse truckchauffeur betaald worden volgens de normen van het land waar ze werken.

Een voorstel daartoe wordt al bijna een jaar tegengehouden door tien, voornamelijk Oost-Europese lidstaten. Die willen niet dat hun

goedkopere werknemers straks moeilijker aan de slag komen in andere EU-landen.

Asscher wil het voorstel doorduwen. "Het liefst door de Oost-Europese landen ervan te overtuigen dat ook zij niet gebaat zijn bij uitbuiting van hun mensen", zegt de PvdA'er in zijn toelichting. "Als dat niet lukt, mogen de tien landen overstemd worden. Ik ben er ten diepste van overtuigd dat dit moet gebeuren."

naar: de Volkskrant, 10 januari 2017

Opgave 5 Uitbreiding van de Rotterdamwet

tekst 8

Laaggeschoolde mag probleemwijk niet in

Laag- of ongeschoolde nieuwkomers moeten worden geweerd uit bepaalde wijken in Rotterdam. Dat vindt wethouder Ronald Schneider. Hij wil de Rotterdamwet daarvoor gebruiken. Het voorstel stuit op grote weerstand.

Bij welk opleidingsniveau de wethouder de grens wil trekken, is nog niet bekend. “We willen dat de stad in balans is. Nu nog zien we een clustering van mensen met een lage sociaal- economische status. Dat zorgt voor problemen”, zegt Schneider.

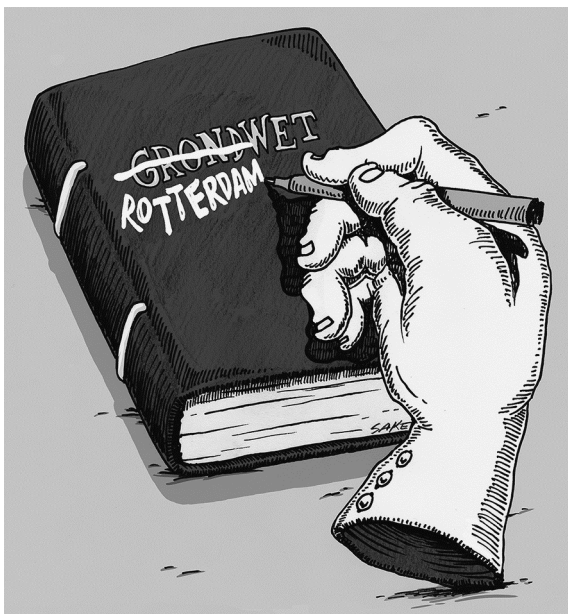
Volgens de wethouder is het mogelijk om het criterium opleidingsniveau te

gebruiken volgens de Rotterdamwet. Daarin staat letterlijk dat de gemeenteraad criteria kan vastleggen waarin voorrang kan worden gegeven aan woningzoekenden met bepaalde sociaal-economische kenmerken. Eind dit jaar wil Schneider het voorstel voorleggen aan de raad.

Zowel SP als CU/SGP riepen Schneider gisteren op direct te stoppen met de voorbereidingen voor het toevoegen van het opleidingscriterium. De SP kondigt aan een motie in te dienen om te voorkomen dat opleidingsniveau een onderdeel wordt van de selectiecriteria voor nieuwkomers.

naar: AD, 17 september 2015

figuur 3

bron: versbeton.nl, 19 februari 2016

tekst 9

Rotterdam weert asociale en criminele bewoners uit achterstandswijk

Rotterdam wil asociale, criminele of geradicaliseerde bewoners weren uit achterstandswijken.

De Wet bijzondere maatregelen
5 grootstedelijke problematiek – de
zogenaamde Rotterdamwet – is deze
zomer verruimd, omdat een aantal
steden graag nieuwe bewoners in
probleemwijken vooraf wil screenen.
10 In bepaalde probleemgebieden mag
de burgemeester vanaf komend jaar
de politiegegevens inzien van de
laatste vier jaar over onder meer
(geluids)overlast, geweld, intimidatie
15 van burens, openbare dronkenschap
en geradicaliseerd gedrag. Op grond
hiervan kan het college van
burgemeester en wethouders

20 besluiten bewoners te verbieden in
bepaalde straten te gaan wonen. De
maatregel geldt voor een klein deel
van de stad. In veel andere delen zijn
de lastige bewoners wel welkom.

Kritiek

Op de verruiming van de wet is ook
25 kritiek. ... **(b)** ... sprak eerder van
een 'ernstige inbreuk op het recht
van de vrijheid van vestiging en de
eerbiediging van de persoonlijke
levenssfeer'. Het gaat volgens het
30 belangrijkste adviesorgaan van de
overheid te ver om op basis van niet-
geverifieerde politiemeldingen
iemand te verbieden ergens te gaan
wonen.

naar: de Volkskrant, 1 september 2016

tabel 1

Peiling website Volkskrant

“De gemeente mag bewoners uit een wijk weren, als dat de leefbaarheid ten goede komt.”

	percentage	stemmen
eens	87%	3360
oneens	13%	488

bron: de Volkskrant, 1 september 2016

Opgave 6 “Nederlandse politie ziet de meeste misdaad niet”

tekst 10

“Nederlandse politie ziet de meeste misdaad niet”

De criminaliteit in Nederland is groter dan uit de officiële cijfers blijkt, zo concluderen politie en Openbaar Ministerie in een vertrouwelijk
5 rapport. Criminelen dreigen daardoor beide overheidsinstanties op ‘onoverbrugbare achterstand’ te zetten.

Door capaciteitsgebrek bij de
10 opsporingsdiensten geven de cijfers niet weer wat de werkelijke omvang is van de misdaad. De capaciteit bij politie en OM is inmiddels op een dusdanig laag niveau gekomen dat
15 de burger het vertrouwen in de rechtshandhaving dreigt te verliezen en criminelen handelen alsof ze niet meer gepakt kunnen worden.

De kloof tussen de door de burger
20 ervaren misdaad en de geregistreerde criminaliteit is liefst 3,5 miljoen delicten groot, becijferen de opstellers, teneinde aan te tonen hoe nijpend het opsporingstekort is.
25 De politie registreerde in 2015

960.000 misdrijven, de bulk daarvan op basis van een aangifte.

In de jaarlijkse slachtofferenquête onder 65.000 burgers ouder dan 15
30 jaar, meldde in 2015 echter 18 procent van de ondervraagden slachtoffer te zijn geweest, vaak meer dan eens. In totaal gaat het om 34 misdrijven per 100 inwoners.
35 Doorrekening van dat aantal naar de totale bevolking ouder dan 15 jaar levert ongeveer 4,5 miljoen misdrijven op, variërend van fietsendiefstal tot bedreiging.

40 Van de uiteindelijke 412.000 dossiers die de politie wel in behandeling neemt, sloot ze er 177.000 zonder verdachte. Het OM kreeg 225.000 dossiers doorgestuurd. 37.000
45 daarvan eindigden met een sepot. Uiteindelijk gingen ongeveer 170.000 dossiers het vervolgingsproces in. Dat is 18 procent van de geregistreerde criminaliteit.

naar: Trouw, 13 januari 2017

figuur 4

De Veiligheidsmonitor 2015

4 | SLACHTOFFERSCHAP

14 | CYBERPESTEN

1 4 a | Heeft u ZELF in de afgelopen 12 MAANDEN via internet wel eens te maken gehad met roddel, getreiter, pesten, stalken, chantage of bedreiging?

Let op: het gaat hierbij alleen om uzelf, niet om iemand anders in uw huishouden!

Ja

Nee..... ga verder naar blok 5 pagina 33

1 4 b | Hoe vaak gebeurde dit in totaal in de afgelopen 12 maanden?

1 keer

2 keer

3 keer

4 keer

5 keer of vaker

De volgende vragen gaan alleen over de LAATSTE keer dat dit gebeurde.

1 4 c | Wat is er de laatste keer gebeurd?

MEER DAN 1 ANTWOORD MOGELIJK.

iemand heeft een genante of kwetsende website of profiel over u gemaakt

iemand heeft onder uw naam berichten gepost op een internetforum of profielsite (bijv. Hyves, Facebook, Twitter)

iemand heeft foto's of filmpjes van u verspreid of verhalen of roddels over u verteld

iemand heeft u afgeperst of gechanteerd

iemand heeft u gestalkt door u bewust herhaaldelijk lastig te vallen

iemand heeft u bedreigd met geweld

iets anders

bron: De Veiligheidsmonitor 2015, CBS, 1 maart 2016